

ЗАЛЕЖНІСТЬ МОЛОЧНОЇ ПРОДУКТИВНОСТІ КОРІВ-ПЕРВІСТОК ВІД ЛІНІЙНОГО РОСТУ В ПЕРІОД ЇХ ВИРОЩУВАННЯ

М. І. Кузів
logir@ukr.net

Інститут біології тварин НААН
вул. В. Стуса, 38, м. Львів, 79034, Україна

Провідне місце в селекції тварин молочної худоби посідає молочна продуктивність. Значний вплив на неї має формування екстер'єру в процесі онтогенетичного розвитку.

Дослідження проведені в динаміці на телицях і коровах-первістках української чорно-рябої молочної породи в ТзОВ «Молочні ріки» Сокальського району Львівської області.

Встановлено, що молочна продуктивність первісток залежить від промірів тіла в період їх вирощування. Найбільш продуктивними були первістки, які в період вирощування у 6-місячному віці мали висоту в холці 102 см і більше, глибину грудей – 45-47,9 см, ширину грудей – 27 см і більше, обхват грудей за лопатками – 122-125,9 см, косу довжину тулуба – 108-111,9 см, ширину в маклаках – 27 см і більше та обхват п'ястка – 13,5-14,4 см, у 12-місячному віці – 113-115,9 см, 54-57,9 см, 34 см і більше, 150-154,9 см, 128-131,9 см, 39 см і більше та 15,5-16,4 см, у 18-місячному віці – 127см і більше, 64 см і більше, 42 см і більше, 176 см і більше, 141-144,9 см, 45 см і більше та 17,5-18,4 см відповідно.

Ключові слова: порода, телиці, корови-первістки, екстер'єр, молочна продуктивність.

THE DEPENDENCE of the MILK PRODUCTIVITY of FIRST-CALF HEIFERS from THEIR LINEAR GROWTH DURING the PERIOD of THEIR REARING

M. I. Kuziv
logir@ukr.net

Institute of Animal Biology, NAAS
38, V. Stusa St, Lviv, 79034, Ukraine

The milk productivity of animals takes the leading role in breeding of Dairy Cattle. Significant impact on it has formation of the exterior in the process of ontogenetic development.

Research were conducted in the dynamics on the heifers and first-calf heifers of the Ukrainian Black and White Dairy Cattle in LLC "Molochni riky" Sokal district of Lviv region.

Established that milk productivity of first-calf heifers depends on sizes of their' body, during their cultivation. The most productive were the cows, which during growing in 6 months of age had a height at withers 102 centimeters or more, the depth of chest – 45-47,9 cm, width of chest – 27 cm or more, chest girth – 122-125,9 cm, oblique body length – 108-111,9 cm, width in the points of hips – 27 cm and more, metacarpus – 13,5-14,4 cm, at 12 months of age – 113-115,9 cm, 54-57,9 cm, 34 cm and more, 150-154,9 cm, 128-131,9 cm, 39 cm or more and 15,5-16,4 cm, at 18 months of age – 127cm or more, 64 cm or more, 42 cm or more, 176 cm or more, 141-144,9 cm, 45 cm or more and 17,5-18,4 cm respectively.

Keywords: breed, heifers, first-calf heifers, exterior, milk productivity.

ЗАВИСИМОСТЬ МОЛОЧНОЙ ПРОДУКТИВНОСТИ КОРОВ-ПЕРВОТЕЛОК ОТ ЛИНЕЙНОГО РОСТА В ПЕРИОД ВЫРАЩИВАНИЯ

М. И. Кузив
logir@ukr.net

Институт биологии животных НААН
ул. В. Стуса, 38, г. Львов, 79034, Украина

Ведущее место в селекции молочного скота занимает молочная продуктивность животных. Значительное влияние на нее имеет формирование экстерьера в процессе онтогенетического развития.

Исследования проведены в динамике на телках и коровах-первотелках украинской черно-пестрой молочной породы в ООО «Молочные реки» Сокальского района Львовской области.

Установлено, что молочная продуктивность первотелок зависит от промеров тела в период их выращивания. Наиболее продуктивными были первотелки, которые в период выращи-

ния, в 6-місячному віці, мали висоту в холці 102 см і більше, а глибину груди – 45-47,9 см, ширину груди – 27 см і більше, обхват груди за лопатками – 122-125,9 см, косу довжину туловища – 108-111,9 см, ширину в маклаках – 27 см і більше, обхват п'яти – 13,5-14,4 см. В 12-місячному віці екстер'єрні показники були такими: 113-115,9 см, 54-57,9 см, 34 см і більше, 150-154,9 см, 128-131,9 см, 39 см і більше, 15,5-16,4 см, відповідно. А в 18-місячному віці тварини мали наступні показники: 127 см і більше, 64 см і більше, 42 см і більше, 176 см і більше, 141-144,9 см, 45 см і більше, 17,5-18,4 см

Ключові слова: порода, телки, корови-первотелки, екстер'єр, молочна продуктивність.

Різні темпи індивідуального розвитку у певні періоди онтогенезу, що обумовлені спадковістю й умовами середовища, сприяють формуванню тварин з різною будовою тіла і ступенем розвитку кістяку, м'язової і жирової тканин, внутрішніх органів. Лінійному росту тварин в період їх вирощування особливу увагу приділяють в країнах з розвинутим молочним скотарством. У програмах вирощування ремонтних телиць голштинської породи розмір кістяку є важливою ознакою. На основі промірів проводять оцінку росту і розвитку ремонтних телиць, так, як між ними і надоем корів існує певний зв'язок [1, 3-6]. Тому, лінійний ріст телиць в окремі вікові періоди є важливою селекційною ознакою. З огляду на це метою досліджень було встановити залежність молочної продуктивності корів-первісток від їх промірів тіла в період вирощування.

Матеріал і методика досліджень. Дослідження проведені в динаміці на телицях і коровах-первістках української чорно-рябій молочної породи в ТзОВ «Молочні ріки» Сокальського відділення Львівської області.

Лінійний ріст вивчали шляхом взяття промірів тіла в 6-; 12- і 18-місячному віці. Оцінку молочної продуктивності здійснювали на основі проведених щомісячно контрольних надоїв. Статистичну обробку одержаних матеріалів проводили за методикою Г. Ф. Лакіна [2]

Результати досліджень. Молочна продуктивність первісток залежить від промірів тіла в період їх вирощування. У первісток, які в період вирощування у 6-місячному віці мали висоту в холці 102 см і більше, величина надою та вихід молочного жиру були найбільшими, проте, у них вірогідною перевага була лише над тваринами з висотою в холці у цьому віці до 96 см і становила 1210 кг ($P < 0,001$) та 46,2 кг ($P < 0,001$) відповідно (табл. 1).

Таблиця 1. Залежність молочної продуктивності первісток від промірів тіла в 6-місячному віці

Промір	Градація, см	n	Молочна продуктивність, М±m		
			надій, кг	жир, %	жир, кг
Висота в холці	До 96	19	5410±221,8	3,74±0,039	202,2±8,67
	96-98,9	17	6127±286,3	3,69±0,018	226,3±10,71
	99-101,9	22	6093±239,9	3,73±0,039	226,6±8,98
	102 і >	15	6620±157,7	3,75±0,036	248,4±7,16
Глибина грудей	До 45	19	5443±261,4	3,72±0,038	202,7±10,09
	45-47,9	42	6270±161,2	3,72±0,021	233,2±6,28
	48 і >	12	6127±221,9	3,75±0,048	229,4±7,77
Ширина грудей	До 25	23	5525±206,5	3,75±0,030	207,0±7,90
	25-26,9	34	6199±193,9	3,71±0,024	230,1±7,65
	27 і >	16	6404±212,6	3,73±0,045	238,5±7,83
Обхват грудей за лопатками	До 118	10	5340±399,1	3,76±0,050	200,2±14,31
	118-121,9	27	5953±178,7	3,71±0,028	221,6±7,56
	122-125,9	26	6350±223,6	3,70±0,030	235,2±8,51
	126 і >	10	6107±275,0	3,78±0,049	229,9±9,52
Коса довжина тулуба	До 104	14	5774±378,0	3,76±0,012	216,9±13,88
	104-107,9	22	5690±222,0	3,72±0,029	211,8±9,00
	108-111,9	23	6361±173,0	3,70±0,032	235,4±6,83
	112 і >	14	6285±266,0	3,74±0,042	234,9±10,07
Ширина в маклаках	До 27	20	5683±277,1	3,73±0,035	211,9±10,48
	27-29,9	38	6164±165,4	3,72±0,022	229,2±6,50
	30 і >	15	6161±246,1	3,73±0,044	229,6±9,13
Обхват п'ястка	13	6	5400±392,1	3,78±0,061	203,4±14,68
	13,5-14,4	61	6097±138,7	3,72±0,019	226,6±5,31
	14,5	6	6001±449,7	3,70±0,076	222,0±18,61

Величина надою та вихід молочного жиру найвищими були у первісток, які у 6-місячному віці мали глибину грудей 45-47,9 см, ширину грудей 27 см і більше, обхват грудей за лопатками 122-125,9 см. Однак, необхідно зазначити, що вірогідну перевагу вони мали лише над тваринами з глибиною грудей у цьому віці до 45 см, шириною грудей – до 25 см і обхватом грудей за лопатками – до 118 см. У первісток, які у 6-місячному віці мали косу довжину тулуба до 108 см, ширину в маклаках до 27 см і обхват п'ястка 13 см, порівняно з тваринами з більшими промірами статей тіла у цьому

віці, були менші величина надою та вихід молочного жиру. За вмістом жиру в молоці між первістками з різною величиною промірів статей тіла у 6-місячному віці вірогідної різниці не виявлено.

Первістки, які у 12-місячному віці мали висоту в холці 113-115,9 см за величиною надою та виходом молочного жиру переважали тварин з висотою в холці до 110 см, 110-112,9 см і 116 см і більше у цьому віці на 1105 (P<0,01) та 42,2 (P<0,01), 793 (P<0,05) та 31,2 (P<0,01) і 315 кг та 9,9 кг відповідно (табл. 2).

Величина надою та вихід молочного жиру найвищими були у первісток, які у 12-місячному віці мали глибину грудей 54-57,9 см, ширину грудей 34 см і більше, обхват грудей за лопатками 150-154,9 см. Однак, необхідно зазначити, що вірогідну перевагу вони мали лише над тваринами з глибиною грудей у цьому віці до 54 см, шириною грудей – до 32 см і обхватом грудей за лопатками – до 145 см. Первістки з косою довжиною тулуба 128-131,9 см у 12-місячному віці за величиною надою та виходом молочного жиру переважали тварин з косою довжиною тулуба до 124 см, 124-127,9 см і 132 см і більше у цьому віці на 1217 (P<0,01) та 45,4 (P<0,01), 816 (P<0,01) та 32 (P<0,01) і 343 кг та 14,1 кг відповідно. Первістки з шириною в маклаках до 37 см у 12-місячному віці за величиною надою та виходом молочного жиру поступалися тваринам з шириною в маклаках 37-38,9 см у цьому віці на 599 (P<0,05) та 26,2 (P<0,01), з шириною в маклаках 39 см і більше – на 930 кг (P<0,05) та 39,5 кг (P<0,01) відповідно. У первісток з обхватом п'ястка до 15,5 см у 12-місячному віці величина надою та вихід молочного жиру були нижчими ніж у тварин з обхватом п'ястка у цьому віці 15,5-16,4 і 16,5 см на 983 (P<0,01) та 37,3 (P<0,01) і 828 кг та 33,7 кг (P<0,05) відповідно. За вмістом жиру в молоці між первістками з різною величиною промірів тіла у 12-місячному віці вірогідної різниці не виявлено.

Між первістками, які у 18-місячному віці мали висоту в холці 124-126,9 см і 127 см і більше та глибину грудей 60-63,9 см і 64 см і більше, за величиною надою та виходом молочного жиру вірогідної різниці не виявлено (табл. 3). У тварин з меншими показниками цих промірів тіла величина надою та вихід молочного жиру були вірогідно нижчими. Вищеназвані показники у первісток з шириною грудей у

Таблиця 2. Залежність молочної продуктивності первісток від промірів тіла в 12-місячному віці

Промір	Градація, см	n	Молочна продуктивність, М±m		
			надій, кг	жир, %	жир, кг
Висота в холці	До 110	15	5423±246,4	3,71±0,047	201,3±10,35
	110-112,9	20	5735±209,9	3,70±0,031	212,3±8,14
	113-115,9	26	6528±208,3	3,73±0,027	243,5±7,99
	116 і >	12	6213±274,8	3,77±0,045	233,6±9,74
Глибина грудей	До 54	21	5398±211,6	3,71±0,030	200,2±7,67
	54-57,9	38	6354±167,0	3,72±0,025	236,5±6,67
	58 і >	14	6106±269,6	3,76±0,039	229,2±9,81
Ширина грудей	До 32	17	5413±193,3	3,72±0,043	201,6±7,82
	32-33,9	32	6120±200,3	3,71±0,026	226,7±7,39
	34 і >	24	6352±210,7	3,75±0,027	238,3±8,38
Обхват грудей за лопатками	До 145	14	5310±283,9	3,73±0,038	197,8±10,31
	145-149,9	28	6019±212,6	3,71±0,031	223,6±8,40
	150-154,9	23	6556±162,3	3,72±0,027	244,0±6,50
	155 і >	8	5831±368,1	3,77±0,063	219,3±13,44
Коса довжина тулуба	До 124	15	5408±279,0	3,74±0,046	202,2±10,90
	124-127,9	24	5809±193,5	3,71±0,029	215,6±7,82
	128-131,9	18	6625±221,9	3,74±0,031	247,6±8,44
	132 і >	16	6282±268,1	3,73±0,040	233,5±9,66
Ширина в маклаках	До 37	24	5589±186,9	3,68±0,033	205,4±7,22
	37-38,9	40	6188±174,8	3,74±0,019	231,6±6,61
	39 і >	9	6519±352,0	3,77±0,067	244,9±12,79
Обхват п'ястка	До 15,5	13	5251±291,7	3,71±0,043	194,6±10,62
	15,5-16,4	47	6234±147,6	3,72±0,021	231,9±5,80
	16,5	13	6079±293,2	3,76±0,048	228,3±10,85

18-місячному віці 42 см і більше були вищими, ніж у тварин з шириною грудей до 39 см і 39-41,9 см у цьому віці на 1361 ($P<0,001$) та 54,3 ($P<0,001$) і 697 кг ($P<0,05$) та 31,4 кг ($P<0,01$) відповідно. Величина надою та вихід молочного жиру у первісток з обхватом грудей за лопатками 176 см і більше у 18-місячному віці були більшими ніж у тварин з обхватом грудей за лопатками до 166 см, 166-170,9 см і 171-175,9 см у цьому віці на 1055 ($P<0,01$) та 39,4 ($P<0,01$), 774 ($P<0,05$) та 32,5 ($P<0,05$) і 250 кг та 8,3 кг відповідно.

Таблиця 3. Залежність молочної продуктивності первісток від промірів тіла в 18-місячному віці

Промір	Градація, см	n	Молочна продуктивність, М±m		
			надій, кг	жир, %	жир, кг
Висота в холці	До 120	15	5201±245,3	3,68±0,041	191,3±8,54
	121-123,9	26	5672±193,6	3,75±0,037	212,6±7,71
	124-126,9	27	6452±199,0	3,72±0,026	240,2±7,71
	127 і >	15	6488±257,6	3,75±0,043	242,9±9,81
Глибина грудей	До 60	16	5430±251,7	3,70±0,040	200,2±8,93
	60-63,9	33	6142±193,8	3,72±0,025	228,4±7,48
	64 і >	24	6281±195,7	3,76±0,031	235,8±7,60
Ширина грудей	До 39	15	5361±222,2	3,73±0,048	200,0±8,94
	39-41,9	43	6025±167,6	3,70±0,020	222,9±6,10
	42 і >	15	6722±203,9	3,78±0,039	254,3±8,92
Обхват грудей за лопатками	До 166	16	5453±247,0	3,74±0,039	203,5±8,86
	166-170,9	16	5734±263,9	3,67±0,041	210,4±10,35
	171-175,9	22	6258±233,2	3,76±0,026	234,6±8,57
	176 і >	19	6508±209,6	3,73±0,036	242,9±8,66
Коса довжина тулуба	До 137	19	5493±224,2	3,71±0,039	203,5±8,72
	137-140,9	18	5592±222,1	3,72±0,033	208,3±8,57
	141-144,9	20	6871±187,6	3,73±0,030	256,2±7,58
	145 і >	16	6116±248,6	3,75±0,040	228,7±8,99
Ширина в маклаках	До 42	16	5688±287,9	3,70±0,041	210,5±11,33
	42-44,9	45	6042±158,8	3,72±0,019	224,6±6,00
	45 і >	12	6449±274,1	3,79±0,053	243,9±10,10
Обхват п'ястка	До 17,5	16	5323±275,8	3,72±0,042	198,2±10,78
	17,5-18,4	53	6270±135,7	3,72±0,019	233,4±5,28
	18,5 і >	4	5711±521,4	3,79±0,104	214,7±14,68

Вищезазначені показники у первісток з косою довжиною тулуба 141-144,9 см у 18-місячному віці були більшими порівняно з тваринами з косою довжиною тулуба до 137 см у цьому віці відповідно на 1378 (P<0,001) та 52,7 (P<0,001), з косою довжиною тулуба 137-140,9 см – на 1279 (P<0,001) та 47,9 (P<0,001), з косою довжиною тулуба 145 см і більше – на 755 кг (P<0,05) та 27,5 кг (P<0,05). Величина надою та вихід молочного жиру у первісток з шириною в маклаках 45 см і більше у 18-місячному віці були найвищими, проте, вірогідною різниця була лише за виходом молочного жиру між ними і тваринами з шириною в маклаках до 42 см у цьому віці. У сервісток з об-

хватом п'ястка 17,5-18,4 см у 18-місячному віці величина надою та вихід молочного жиру були більшими порівняно з тваринами з обхватом п'ястка до 17,5 см у цьому віці відповідно на 947 ($P<0,01$) та 35,2 ($P<0,01$), з обхватом п'ястка 18,5 і більше – на 559 кг та 18,7 кг. За вмістом жиру в молоці між первітками з різною величиною промірів статей тіла у 18-місячному віці вірогідної різниці не виявлено.

Коефіцієнт кореляції між величиною надою первісток і їх висотою в холці у вікові періоди 6, 12 та 18 місяців знаходився в межах 0,329-0,415, між величиною надою і глибиною грудей – в межах 0,251-0,399, між величиною надою і шириною грудей – в межах 0,242-0,417, між величиною надою і обхватом грудей за лопатками – в межах 0,58-0,401, між величиною надою і косою довжиною тулуба – в межах 0,341-0,433, між величиною надою і шириною в маклаках – в межах 0,218-0,303, між величиною надою і обхватом п'ястка – в межах 0,222-0,309. Коефіцієнти кореляції між вмістом жиру в молоці і цими промірами у досліджувані вікові періоди знаходились в межах 0,089-0,127; 0,020-0,077; 0,036-0,107; 0,041-0,090; 0,005-0,048; 0,008-0,133; 0,064-0,098 відповідно.

Висновки. Найбільш продуктивними є первітки, які в період вирощування у 6-місячному віці мають висоту в холці 102 см і більше, глибину грудей – 45-47,9 см, ширину грудей – 27 см і більше, обхват грудей за лопатками – 122-125,9 см, косу довжину тулуба – 108-111,9 см, ширину в маклаках – 27 см і більше та обхват п'ястка – 13,5-14,4 см, у 12-місячному віці – 113-115,9 см, 54-57,9 см, 34 см і більше, 150-154,9 см, 128-131,9 см, 39 см і більше та 15,5-16,4 см, у 18-місячному віці – 127 см і більше, 64 см і більше, 42 см і більше, 176 см і більше, 141-144,9 см, 45 см і більше та 17,5-18,4 см відповідно.

Список використаної літератури

1. Ладика В. І. Вікові параметри лінійного росту ремонтних телиць сумського внутрішньопородного типу української чорно-рябої молочної породи / В. І. Ладика, С. Л. Хмельничий // Розведення і генетика тварин. – 2015. – Вип. 49. – С. 114-119.
2. Лакин Г. Ф. Биометрия: учебное пособие [для биол. спец. вузов] / Лакин Г. Ф. – (4-е изд., перераб. и доп.). – М.: Высшая школа, 1990. – 352 с.
3. Тулинова О. В. Молочная продуктивность айрширских первотелок в зависимости от интенсивности их роста в разные периоды выращивания / О. В. Тулинова, Е. Н. Васильева, А. В. Егизарян, В. Б. Соловей // Зоотехния. – 2011. – № 8. – С. 2-4.
4. Heinrichs A. G. Growth of Holstein dairy heifers in the United States // A. G. Heinrichs, W. S. Losinger // J. Animal Science. – 1998. – Vol. 76. – P. 1254-1260.

5. Hofman P. C. Effect of accelerated postpubertal growth and early on lactation performance of primiparous Holstein heifers / P. S. Hofman, N. M. Brehm, S. G. Price, A. Adams // J. Animal Science. – 1996. – Vol. 79. – P. 2024-2031.

6. The relationship between conformation of dams and daughters in Ozech Holsteins / Bouska L., Vacek M., Stipnowa M., Nemkova E. // Czech J. Anim. Sci. – 2006. – № 6. – S. 236-240.